

Weer (niet) naar school?

Beste schenker,

Traditioneel is 1 september het begin van het nieuwe schooljaar in Vlaanderen. Sommigen gaan voor het eerst beteuterd en huilend naar school, oudere kinderen kijken er naar uit hun vriendjes en vriendinnetjes terug te zien. Een emotioneel moment voor kinderen en ouders, maar ook een belangrijke stap in ieders leven. Want onderwijs is een essentieel onderdeel in onze ontwikkeling. Leren rekenen, lezen en schrijven zijn zo belangrijk, maar voor de meesten onder ons zo vanzelfsprekend dat we er niet bij stilstaan dat niet iedereen naar school kan op één september.

In deze CH Info willen we daarom uw aandacht vragen voor één groep waar Caritas zich al meerdere jaren voor inzet, met name de kinderen van rondtrekkende bevolkingsgroepen: mensen die in woonwagens en caravans voortdurend onderweg zijn, van de ene pleisterplaats naar een volgend doortrekkersterrein. Omdat er nu eenmaal ook niet voldoende plekken zijn, waar ze kunnen en mogen blijven staan.

Als je niet over een vast adres beschikt, hoe kan je dan je kind laten inschrijven? Als je vandaag in Gent op het doortrekkersterrein staat en volgende week in Kortrijk, waar moet je kind dan naar school gaan? Niet eenvoudig, toch?

Caritas Vlaanderen helpt deze mensen door hen een referentieadres aan te bieden: dat is belangrijk om administratief bereikbaar en in orde te blijven. Maar voor het onderwijs van de kinderen biedt dat geen oplossing. De school blijft even onbereikbaar. Daarom startte Caritas met een eigen initiatief. U leest er meer over in deze CH Info. Want ook kinderen waarvan de ouders rondtrekken, willen graag kunnen lezen, rekenen, schrijven. Om mee te tellen in onze samenleving. Helpt u ons helpen? Gewoon omdat alle kinderen recht hebben op onderwijs. Ook kinderen die niet de luxe hebben om op een vast adres te wonen.

Het jubeljaar 2025 staat in het teken van de Hoop: Pelgrims van hoop, onderweg naar een betere toekomst. Rondtrekkende groepen zijn voortdurend onderweg, maar vaak zonder veel hoop. Met onze onderwijsimpulsen willen we 'tastbare tekenen van hoop zijn voor onze broeders en zusters die in moeilijke omstandigheden verkeren', aldus paus Franciscus in 'de hoop stelt niet teleur'.

Helpt u ons helpen, om dit initiatief verder uit te bouwen en de ondersteuning ervan mogelijk te blijven maken? Want onderwijs is belangrijk. Voor elk kind.

Van harte dank!

Dominic Verhoeven
Ondervoorzitter

Bruno Aerts
Voorzitter

Family Following: Onderwijs opent deuren voor Roma- en rondtrekkende kinderen

Onderwijs opent deuren naar een betere toekomst. Maar voor veel kinderen uit Roma- en rondtrekkende gemeenschappen in België blijft degelijk onderwijs helaas een verre droom. Caritas Vlaanderen zet zich in om die kloof te verkleinen met het project *Family Following*: mobiel onderwijs, recht aan de keukentafel van de gezinnen.

Dankzij uw steun krijgen kinderen die vaak onzichtbaar blijven de kans om te leren lezen, schrijven en rekenen, en om hun talenten te ontwikkelen.

Wat is *Family Following*?

Family Following is een uniek onderwijsprogramma waarbij medewerkers en vrijwilligers van Caritas Vlaanderen wekelijks gezinnen bezoeken op woonwagenterreinen, doortrekkersterreinen of bij hen thuis. De kinderen krijgen er anderhalf tot twee uur les in lezen, schrijven, rekenen en praktische vaardigheden die hun zelfredzaamheid vergroten.

Coördinator van het project, Gitte Declercq: “We zijn eind vorig jaar van start gegaan met ons aanbod kenbaar te maken bij de woonwagengezinnen en dienstverleners, ons netwerk verder te verbreden naar de onderwijssector, vrijwilligers te vinden, en te onderzoeken en te ondervinden welke schoolmaterialen we voor deze specifieke doelgroep kunnen gebruiken. Vandaag werken we met een achttal gezinnen en ontmoetten hen al in Puurs, Charleroi, Herent, Asse,...

Onze contacten leggen we onder meer op de doortrekkersterreinen, waar we een goed contact hebben met de terreinbeheerders. Deze terreinen worden door een lokaal bestuur of andere overheid voorzien en woonwagenbewoners kunnen er maximaal drie weken verblijven met hun caravans. In Vlaanderen zijn er momenteel slechts vier van deze terreinen: in Kortrijk, Gent, Asse en Lille.

We breiden ons netwerk bovendien uit via ons project Referentieadressen. Caritas Vlaanderen beheert het referentieadres – het officiële adres waarmee woonwagenbewoners administratief bereikbaar blijven voor instanties – en ondersteunt hen in hun sociale administratie. Dit is vaak een cruciale brug naar rechten zoals OCMW-steun, ziekteverzekering en pensioen.”

Kleine stappen, grote dromen

Gitte: “De eerste sessie bij een gezin begint vaak met kennismaken en het testen van het leerniveau: we spelen een spelletje Triominos of werken met alfabetkaartjes. De meeste kinderen hebben een niveau van het eerste leerjaar – ook al zijn ze soms 15 of zelfs 17 jaar.

De kinderen zijn niet opgevoed met boeken, zien weinig voorbeelden van geletterde volwassenen in hun omgeving, en (hoog)opgeleide volwassenen zijn nog schaarser. Maar toch merken we dat ze de drang voelen om te kunnen lezen en schrijven. Twee tienermeisjes leerden zichzelf bijvoorbeeld lezen via hun telefoon, maar schrijven lukte hen nog niet zelf. Een ander meisje kreeg van haar oma een Bijbel en droomt ervan die zelf te kunnen lezen. Nog een ander meisje houdt van romantische films en wil zich graag gaan verdiepen in stationsromans.

De motivatie is er – al is het niet altijd eenvoudig. Sommige ouders stimuleren hun kinderen actief, anderen zien de lessen vooral als een moment van rust en tijd voor zichzelf. Vaak ontbreekt een vaste dagstructuur, maar de blijdschap van de kinderen als ze vooruitgang maken, spreekt boekdelen.”

Waarom dit project nodig is

Veel woonwagenbewoners en Roma-gezinnen willen dat hun kinderen leren, maar botsen op drempels:

- wantrouwen tegenover scholen en instanties
- angst voor discriminatie of uitsluiting
- een onderwijssysteem dat niet aansluit bij hun mobiele levensstijl
- taalbarrières en onvoldoende leerondersteuning

Zonder hulp dreigen kinderen de aansluiting met school volledig te verliezen. Rapporten van de Koning Boudewijnstichting (uit 2009) en Unia (uit 2017) bevestigen dat de meeste ouders onderwijs belangrijk vinden, maar dat er structurele obstakels blijven bestaan.

Met *Family Following* brengen we het onderwijs letterlijk naar hen toe. We bouwen bruggen tussen gezinnen, scholen en hulpverleners. Zo ondersteunden we bijvoorbeeld in Herent een gezin bij CLB-testen en konden bijgevolg twee kinderen toch eindelijk starten in het reguliere onderwijs.

Hoe werkt het concreet?

- Onderwijs op locatie – lessen in woonwagens, caravans of huizen
- Opvolging op maat – we volgen kinderen en jongeren op, ook als ze verhuizen of rondtrekken
- Aangepaste leermiddelen – we werken met de Franse werkboeken *Alfi et ses amis* en *Tandem Maths*, en maken zelf aangepaste werkblaadjes. Het blijkt niet evident om de kinderen langs digitale weg te ondersteunen, maar we onderzoeken welke mogelijkheden in de toekomst zouden werken.
- Samenwerking met scholen en CLB's – om kinderen (terug) naar school te begeleiden

Vrijwilligers vinden, blijft een uitdaging. Gelukkig mochten we via het Europees Solidariteitscorps (ESC) al rekenen op de hulp van Léna en Benoît. Intussen verwelkomen we twee nieuwe ESC-vrijwilligers, Alexandrine en Leila, die het werk enthousiast verderzetten. Sinds september is in Asse een Roma-stagiaire gestart via een traject van Groep Intro, ter voorbereiding op de arbeidsmarkt. En vanaf januari zal een tweede stagiaire ons komen vervoegen. **Hoe meer vrijwilligers zich willen inzetten, hoe meer kinderen we kunnen voorthelpen.** We hopen de kinderen in de nabije toekomst ook meer dan twee uurtjes per week te kunnen begeleiden, want we merken dat zij erg naar ons bezoek uitkijken en dat er meer blijft plakken als we vaker langskomen en de leerstof sneller kunnen herhalen.

Impact en toekomst

Onze aanpak groeit stap voor stap.

- Momenteel en op korte termijn (2-3 jaar): vertrouwen winnen, leermiddelen testen, eerste gezinnen begeleiden, formaliseren aanbod
- Middellange termijn (5-10 jaar): uitbreiding naar meer gezinnen, structurele samenwerking met scholen
- Lange termijn (>10 jaar): een duurzaam en erkend *Family Following*-systeem in België, ingebed in het Europese beleid voor Roma-gelijkheid en inclusie

Getuigenis van vrijwilliger Benoît

Vrijwilliger Benoît Dubois: “We volgen kinderen uit rondtrekkende gezinnen, die in caravans of woonwagens verblijven. Ze ontvangen ons telkens met veel enthousiasme en bereiden zelfs soms kleine traktaties voor onze sessies voor.

Hun motivatie werpt vruchten af: Sarah* kocht al boeken in de supermarkt die ze graag zelf wil leren lezen, en ze maakte snel vooruitgang met het alfabet en de eerste klanken.

Voor Jozef*, een jongen vol energie, bleek concentratie een uitdaging. Lange tijd stilzitten lukt hem moeilijk. Daarom pasten we de sessies aan en werkten we rond spel en creativiteit. Met *Memory*, *Triominos* of tekenen oefende hij zijn geheugen en aandacht. Toen ik mijn fototoestel meebracht, straalde Jozef: zo ontdekte hij een nieuwe creatieve vaardigheid én leerde hij spelenderwijs.

In een ander gezin wilde de 18-jarige dochter, Christiana*, eerst niet meedoen en reageerde afwijzend. Dankzij volharding en vertrouwen zien we nu een heel ander persoon: Christiana begroet ons met een glimlach, lacht tijdens de sessies en maakt mooie vooruitgang in lezen en schrijven.

Simon*, een jongen van 13, heeft nooit school gelopen. We begonnen vanaf nul: het alfabet, klanken en letters schrijven. Hij is enorm gemotiveerd en wacht ons telkens vol ongeduld op. Zijn moeder vertelt dat hij vaak al aan het oefenen is nog vóór wij arriveren.

Zijn neefje Arjen*, die vlakbij in een caravan verbleef, kwam eerst uit nieuwsgierigheid meekijken. We gaven hem wat knutselactiviteiten, maar al snel vroeg hij zelf om te leren lezen en schrijven. Natuurlijk kreeg ook hij een plek in de groep – in ons project is ieder kind welkom.

Rizza*, een tienermeisje, worstelt met een ander ritme: ze gaat vaak heel laat slapen en heeft dan moeite om op te staan. Toch doet ze graag mee, deelt ze haar filmpjes en foto's, en verraste ze ons met kleine cadeautjes bij de laatste les.

De tienjarige Rani* droomt ervan om naar school te gaan. Ze tekende zelfs al “haar droomschool” tijdens een sessie. Haar broertje heeft moeite om zich te concentreren en brengt veel tijd alleen voor de televisie en met de gsm van zijn papa door. Onze bezoeken betekenen voor hem een frisse afwisseling: samen buiten spelen, voetballen of knutselen. Zo ontdekt hij plezier in leren via informele activiteiten.

In Herent bereiden we Orhan* voor op een grote stap: binnenkort gaat hij voor het eerst naar school. De samenwerking met het CLB van Leuven helpt ons hierbij. Tijdens de sessies is het altijd een gezellige drukte – zijn kleine zusje schuift graag mee aan tafel om te tekenen. Ook de ouders ontvangen ons hartelijk en bedanken ons met een gezamenlijk vieruurtje.”

* *Fictieve naam*

